

कक्षा - आचार्यः
विषयः - दर्शनम्
योगवासिष्ठानसारि-जीवनदर्शनम्

सत्रार्द्धम् : प्रथमम्

पत्रम् : प्रथमम्

सहायकप्रस्तकानि :-

1. योगवासिष्ठः - गीताप्रेस गोरखपुर ।
  2. योगवासिष्ठः - तेज कुमार बुक डिपो (प्रा) लिमिटेड, त्रिलोक नाथ रोड, लखनऊ
  3. योगवासिष्ठः - अच्युत ग्रन्थ माला कार्यालय, काशी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - दर्शनम्
वैशेषिकदर्शनम्-I

सत्रार्द्धम् : प्रथमम्

पत्रम् : द्वितीयम्

गूढाङ्कः	प्रश्नपत्र-क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः – आदितः परत्वापरत्वनिरूपणम्	पूर्णाङ्कः	अवधि:	श्रेयोङ्कः
1005.2	द्वितीयम्		पाठ्यांशः -	१००	१० होरा:	५
		१	मङ्गलाचरणम्, पदार्थानां साधर्म्यं वैधर्म्यं, पृथ्वी, जलं तेजः आकाशादि द्रव्याणि ।	१६	१८ होरा:	१
		२	संहारः सृष्टिश्च, गुणानां साधर्म्यं वैधर्म्यञ्च, रूपं रसः, गन्धः स्पर्शः, पाकजोत्पत्तिप्रक्रिया ।	१६	१८ होरा:	१
		३	पीलुपाकः पिठरपाकश्च, संख्यालक्षणम्, अपेक्षाबुद्धिः ।	१६	१८ होरा:	१
		४	परिमाणस्य लक्षणम्, तस्य भेदाः, नित्यपरिमाणम्, अनित्यपरिमाणं परिमाणस्य नित्यानित्यत्वविचारः ।	१६	१८ होरा:	१
		५	द्रव्यनुकादयः, पृथक्त्वम्, संयोगः, संयोगस्य, भेदः, विभागः विभागस्य भेदाः परत्वं अपरत्वञ्च ।	१६	१८ होरा:	१
			आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तकार्यम् / प्रायौगिकम् २. शास्त्रसम्बद्धसंग्रही / शास्त्रपरिचर्या ३. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च ४. उपस्थितिः ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ ८१%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः ।	अङ्काः ०५ अङ्काः ०५ अङ्काः ०५ अङ्काः ०५ २०	-	-

सहायक पुस्तकानि -

1. वैशेषिकसूत्रोपस्कारः (वैशेषिक दर्शनम्)
  2. वैशेषिक दर्शनम्
  3. वैशेषिक दर्शन
  4. प्रशस्तपादभाष्यम् (द्वितीय संस्करण)
  5. वैशेषिक दर्शन (एक अध्ययन)
  6. न्याय वैशेषिक खण्डः
  7. Vaisesika Sutra of Kanada
  8. The Physics of Vaisesika
  9. वैशेषिक दर्शन
  10. वैशेषिक दर्शन
- आचार्य दुष्टिराज शास्त्री, 2019, चौखम्बा प्रकाशन
 - आचार्य उदयवीर शास्त्री, विजय कुमार गोविन्दराम हसानन्द प्रकाशन
 - परिशीलन, शिशिप्रभा कमार, 2010, विद्यानिधि प्रकाशन
 - गड्गानाथ झा, सम्पूर्णानन्द संस्कृत विश्वविद्यालय
 - डॉ. श्रीनारायण मिश्र, चौखम्बा विद्याभवन
 - डॉ. शशि प्रभा कुमार, दिल्ली संस्कृत अकादमी
 - Debashish Chakrabarty, D.K.Print World Pvt. Ltd.
 - Dr. C.S.R.Prabhu, Sri Venkateswara Vedic University, Tirupati
 - स्वामी दर्शनानन्द सरस्वती, सत्य धर्म प्रकाशन
 - प्रो. कृत. पाण्डुरङ्ग, विद्याधीश स्नातकोत्तर संस्कृत शोध केन्द्र, बेंगलूरु

कक्षा - आचार्यः
विषयः - दर्शनम्
न्यायदर्शनम्- I

सत्रार्द्धम् : प्रथमम्

पत्रम् : तृतीयम्

गूढाङ्कः	प्रश्नपत्र-क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः – प्रथमोऽध्यायः	पूर्णाङ्कः	अवधि:	श्रेयोऽङ्कः
			पाठ्यांशः -	१००	१० होरा:	५
1005.3	तृतीयम्	१	अभिधेयप्रयोजनसंबन्धप्रकरणम्, प्रमाणलक्षणम्।	१६	१८ होरा:	१
		२	प्रमेय लक्षणम्, न्यायपूर्वाङ्गलक्षणम्, न्यायाश्रयसिद्धान्त लक्षणम्।	१६	१८ होरा:	१
		३	न्यायोत्तराङ्गलक्षणम्, कथा लक्षणम्, हेत्वाभासलक्षणम्, हेत्वाभासभेदाः।	१६	१८ होरा:	१
		४	अनैकान्तिकः, विरुद्धः, प्रकरणसमः, साध्यसमः, कालातीतः।	१६	१८ होरा:	१
		५	छललक्षणम्, पुरुषाशक्तिलिङ्गदोषः, सामान्यलक्षणम्।	१६	१८ होरा:	१
			आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपीक्षणम् / प्रदत्तकार्यम् / प्रायौगिकम् २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या ३. शिक्षणस्रोतस्सामर्याः चयनं प्रबन्धनञ्च ४. उपस्थितिः ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ ८१%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः।	अङ्काः: ०५ अङ्काः: ०५ अङ्काः: ०५ अङ्काः: ०५ २०	-	-

सहायक पुस्तकानि -

1.	न्यायसूत्रम्	- संपादक विनायक गणेश आनन्दश्रम मुद्रणालय, पुणे 1922
2.	न्यायसूत्रं वात्स्यानभाष्यसहितम्	- दुडिगजशासी, चौखम्बा संस्थान वाराणसी।
3.	न्यायसूत्रं सुनन्दाहिन्दी व्याख्या समलंकार,	- सच्चिदानन्द मित्रः भारतीय विद्या प्रकाशन।
4.	न्याय-दर्शन-	- स्व. स्वामी दर्शनानन्द दी सरस्वती, पुस्तक मन्दिर, मथुरा /सर्वदेशिक आर्य प्रतिनिधि सभा, दिल्ली
5.	न्याय-दर्शनम्	- आचार्य उदयवीर शास्त्री, विजय कुमार गोविन्दराम हसानन्द
6.	न्याय दर्शन में प्रमाण चतुष्टय	- अभेदानन्द भट्टाचार्य, परिमल प्रकाशन
7.	न्याय-दर्शन	- उदय नारायण सिंह, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान
8.	न्याय-दर्शन	- श्री अनन्त लाल ठाकुर, चौखम्बा संस्कृत शृंखला
9.	न्याय-परिचय	- श्री किशोर नाथ झा, चौखम्बा विद्याभवन
10.	न्यायकोशः	- भीमाचार्य वामन, चौखम्बा
11.	न्यायदर्शनम् (वात्स्यानभाष्य एवं विश्वनाथ वृत्ति सहित)	- चौखम्बा संस्थान, वाराणसी
12.	न्यायदर्शनम् वात्स्यायनभाष्य	- चित्नारायण पाठक
13.	भारतीय तर्कशास्त्री परिचय	- केदारनाथ तिवारी, MLBD, नई दिल्ली
14.	भारतीय ज्ञान मीमांसा	- नीलम सिंह, MLBD, नई दिल्ली

कक्षा - आचार्यः

विषयः - दर्शनम्

बौद्धदर्शनम्-I

सत्रार्द्धम् : प्रथमम्

पत्रम् : चतुर्थम्

गूढाङ्कः	प्रश्नपत्र-क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - आदितः स्वार्थानुमानपर्यन्तम्	पूर्णाङ्कः	अवधि:	श्रेयोङ्कः
1005.4	चतुर्थम्		पाठ्यांशः -	१००	१० होरा:	५
		१	प्रमाणसामान्यलक्षणम्, प्रमाणद्वैविध्यम्, अनुमानशब्दनिर्वाचनम् प्रमाणसंख्याविप्रतिपत्तिः ।	१६	१८ होरा:	१
		२	चार्वाकमतनिरासः, शब्दादिप्रमाणानां मानान्तरनिरासः उपमानविवेचनम् ।	१६	१८ होरा:	१
		३	एतद् प्रमाणस्य निरासः प्रत्यक्षलक्षणम्, प्रत्यक्षस्य चातुर्विध्यम्, चित्तचैतानां स्वसंवेदनत्वम् ।	१६	१८ होरा:	१
		४	योग प्रत्यक्षम्, प्रत्यक्षस्य स्वलक्षणविषयत्वम् ।	१६	१८ होरा:	१
		५	लिङ्गस्य त्रिरूपत्वम्, कार्यस्वभानुपलब्धि हेतोः निरूपणम् ।	१६	१८ होरा:	१
			आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तकार्यम् / प्रायौगिकम् २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या ३. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च ४. उपस्थितिः ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ ८१%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः ।	अङ्काः ०५ अङ्काः ०५ अङ्काः ०५ अङ्काः ०५ २०	-	-

सहायक पुस्तकानि-

- 1. बौद्ध तर्कभाषा - रघुनाथगिरि, प्राच्य प्रकाशन, वाराणसी, 1969
- 2. बौद्ध दर्शन - बलदेवोपाध्याय, चौखम्बा
- 3. बौद्ध तर्कभाषा - B.Battacharya, Oriental Institute , Baroda
- 4. बौद्ध तर्कभाषा - edited with a Sanskrit Commentary by Embar Krishnamcharya, French Institute of Pondicherry

कक्षा - आचार्यः

विषयः - दर्शनम्

जैनदर्शनम्- I

सत्रार्द्धम् : प्रथमम्

पत्रम् : पञ्चमम्

गूढाङ्कः	प्रश्नपत्र-क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः – आदितः पञ्चमाध्यायपर्यन्तम् ।	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
1005.5	पञ्चमम्		पाठ्यांशः -	१००	१० होराः	५
		१	सम्यकदर्शनम्, सप्तत्वानि, प्रमाणम्, मतिज्ञानम्, श्रुतज्ञानम्, अवधिज्ञानम्, मिथ्याज्ञानम् ।	१६	१८ होराः	१
		२	नयः, नैगमः, संग्रहः, व्यवहारः, समभिरूढश्च, जीवनस्य स्वतस्त्वम्, औपक्षमिकभावः क्षयिकभावः, क्षायोपशमिकभावः, औदयिकभावः ।	१६	१८ होराः	१
		३	जीवलक्षणम्, संसारिणः, जीवाः, शरीराणि, सप्तलोकाः, विक्रियाः, जम्बुद्वीपः, नद्यः, भूमयः, तिर्यग्योनयः, पर्वताः, सामानिकपरिषत्काः ।	१६	१८ होराः	१
		४	उर्ध्वलोकाः, देवभेदाः, वैमानिकदेववर्णनम्, देवानामायुष्यविचारः, तिर्यक्विचारः, नारकीय आयुष्यविचारः, द्रव्यभेदौ ।	१६	१८ होराः	१
		५	जीवपुद्लयोः आकाशवृत्तित्वविचारः, धर्माधर्मयोः द्रव्योपकारकत्वविचारः, पुदगलस्वरूपम्, तद्वित्तिगुणश्च, बन्धनिर्वचनं, कालनिर्वचनम्, गुणस्वरूपम् ।	१६	१८ होराः	१
			आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपीक्षणम् / प्रदत्तकार्यम् / प्रायौगिकम् २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च ४. उपस्थितिः ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कः ८१%-८५% = ०३ अङ्कः ८६%-९०% = ०४ अङ्कः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्कः।	अङ्काः ०५ अङ्काः ०५ अङ्काः ०५ अङ्काः ०५ २०	-	-

सहायक पुस्तकानि -

- 1. तत्त्वार्थसूत्र विवेचन सहित
- 2. तत्त्वार्थसूत्र प्रदीपिका सुबोधव्याख्या सहिता
- 3. तत्त्वार्थसूत्र, सम्पादन एवं प्रस्तावना
- 4. भारतीय दर्शन
- 5. भारतीय दर्शन
- 6. जैन धर्म और दर्शन
- 7. जैन दर्शन में धर्म का स्वरूप
- 8. जैन दर्शन
- 9. जैन दर्शन
- 10. जैन धर्म और दर्शन
- 11. जैन दर्शन परिभाषा कोश
- 12. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास, द्वादश खण्ड, जैन-बौद्ध-चार्वाक दर्शन
- 2001, पार्श्वनाथविद्यापीठ, वाराणसी
- प्रो. वीरसागर जैन, 2010, अहिंसा प्रसारक ट्रस्ट, मुम्बई
- डॉ. सुदीप जैन, पारस प्रकाशन, दिल्ली
- आचार्य बलदेवोपाध्याय, चौखम्बा ओरियन्टल
- डॉ. राधा कृष्णनन्
- डॉ. कमला पन्त, राजपाल एण्ड सन्स
- डॉ. कृष्ण कुमार सिंह, पार्श्वनाथ विद्यापीठ, वाराणसी
- श्री लाल राम जी शास्त्री
- मोहन लाल मेहता, श्री सन्मति, ज्ञानपीठ, आगरा
- मुनि श्री प्रमाण सागर जी महाराज
- वैज्ञानिक तथा तकनीकी शब्दावली आयोग